

Gırtlakbilim

2016-01-06 12:20:32 +0200

Şükretmeyi bilene az yok, bilmeyene de çok. Bu cümleyi anlayabiliyor olmak, mesela, şükür vesilesi, çünkü yeryüzünde kendisine lisan verilmiş ve lisanı anlayabilen tek türün, bu lisanı anlayacak kadar melekeleri gelişmiş ve hiçbir makinenin taklit edemediği fertleriyiz.

Bir alan adının başına *evrimsel* geldiğinde, diyelim *evrimsel psikoloji* dediğimizde veya *evrimsel dilbilim*, lisanı veya insan davranışlarını evrim vasıtasıyla açıklayabildiğimizi iddia ederiz. Dışardan bakınca çok hoş ve bilimsel. Ancak evrim gibi *her alan adına sıfat olup, hepsini açıklayabilen* fikirlerin aslında hiçbir şeyi açıklamamak gibi de bir arızaları var. *İnsanın neden kulağı var?* sorusuna *Allah öyle yaratmış* diye cevap verebilirsiniz, okuduğum çoğu *evrimsel* teorinin nihayetinde buna benzediğini düşünüyorum. *İnsanın neden kulağı var* deyince, *duyanlar duymayanlardan daha iyi adapte olan canlılar olduğu için* diye bir cevap verebilirsiniz ancak *insanın neden canı sıkılır* sorusuna benzer bir cevap vermeye çalışınca, *canı sıkılanlar sıkılmayanlardan daha iyi adapte olan canlılar olduğu için*, biraz tuhaflaşır her şey.

İnsanın neden lisanı var sorusu da benzer, ancak bu lisanın neden bu kadar gelişmiş olduğunun cevabı yok. Verilen cevap, *efendim grup halinde avlanmak bir takım hominidlere üstünlük sağladığı için, lisanı olanlar olmayanlara nazaran daha çok yiyecek bulmuş* diye devam ediyor. Neticede *evrimsel* cevap bir şekilde insanın yiyecek bulma ve üreme gibi *temel* (ve hayvani) vasıflarına atıf yapmak zorunda. Ancak bu temel vasıflara atıfta bulunarak, bu dilin neden soyut isimler veya felsefe yapacak kavramlar içerdiğini nasıl açıklayabilirsiniz? *Evrime öyle yaratmış* demekten başka bir çare göremiyorum burada, çünkü dil sadece insanın gruplaşmasına ve iletişim kurmasına değil, aynı zamanda *birey* olmasına da yarıyor ve bu tam olarak burada bahsedilenin tersi bir *fayda*. Birey olmak, lisanen gelişmek, entelektüel faaliyetler sadece sanayi devriminden sonra anlamlı hale geldi, öncesinde kişinin mümkün olduğunca sürü içinde hareket etmesi ve bireyliğini dışa vurmaması daha önemliydi.

Grup iletişimi elbette önemli bir avantaj sağlıyor ancak sürü halinde avlanan sadece insanın ataları olamaz ve dil bunun için tek mümkün araç olamaz. (O zaman ya kurtların da konuşması veya hiçbir hayvanın sürü halinde avlanma-

ması gerekirdi.) Makul izah, insanın lisanının *evrimsel bir hata veya yan etki* olduğu. Bu da *bizim söyleyecek bir sözümüz yok* demek. Gırtlığın yutmayı kolaylaştırmak için yer değıştirdiğı, insanın bu sebeple ses tellerini inceden kontrol etmeye ve konuşmaya başladığı, sadece başkalarıyla konuşurken sonradan kendine de konuşmaya başladığı ve bundan da *düşünmek* denen şeyin ortaya çıktığı gibi bir açıklama yetiyorsa, evet, evrimsel bir açıklama var. Sadece lisanı değıl, düşünceyi bile açıklıyor.

Ancak bu açıklamanın açıklamadan çok, *evrim öyle yaratmış* gibi durduğunu söyleyince ise, *vay efendim skolastik, teokratik, tabu falan devam edip gidiyorsunuz*. Hayır, bu açıklamanın komik olduğunu çünkü ara safhaların açıklamasının olmadığını ve evrimsel manada, mesela havlayarak anlaşılan köpekleri açıklayabilecek bir hikayenin, insanın zihnini ve lisanını açıklamaya yetmeyeceğini söylüyoruz.

Eskiden *Allah öyle yaratmış* diye cevaplanan sorularda özneyi artık *evrim* oynuyor. Biraz daha sofistike belki, azıcık daha *mantıklı* ve yaratılış hikayelerini daha usturuplu kurmaya çalışıyor, amenna, ancak bu yeni Tanrı'nın kulları da öncekiler kadar bağınaz.